

*Colecția Viața în Hristos*  
Pagini de Filocalie

7

**Sfântul Macarie Egipteanul**  

---

**CUVINTE ASCETICE ȘI EPISTOLE**  
Vol. I

Colecția „Viața în Hristos. Pagini de Filocalie”  
este coordonată de Pr. dr. Dragoș Bahrim

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**  
**MACARIE EGIPTEANUL, sfânt**

**Cuvinte ascetice și epistole** / Sfântul Macarie Egipteanul ;  
trad. din lb. greacă veche de Laura Enache ; ed. îngrij. de pr.  
Dragoș Bahrim ; carte tipărită cu binecuvântarea  
Înaltpreasfințitului Teofan Mitropolitul Moldovei și  
Bucovinei. - Iași : Doxologia, 2017

2 vol.

ISBN 978-606-666-666-4

**Vol. 1** / st. introd. de pr. Cătălin Pălimaru. - 2017. -  
Conține bibliografie. - ISBN 978-606-666-667-1

I. Enache, Laura (trad.)

II. Pălimaru, Cătălin (pref.)

III. Bahrim, Dragoș (ed.)

28

*Colecția Viața în Hristos*  
**Pagini de Filocalie**

7

**Sfântul Macarie Egipteanul**

---

**CUVINTE ASCETICE ȘI EPISTOLE**

**Vol. I**

Traducere din limba greacă veche  
de Laura Enache

Studiu introductiv de Pr. Cătălin Pălimaru

Ediție îngrijită de Pr. Dragoș Bahrin

Carte tipărită cu binecuvântarea  
Înaltpreasfințitului  
**TEOFAN**  
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura DOXOLOGIA  
Iași, 2017



## CUPRINS

Listă de abrevieri .....	7
<b>Sfântul Macarie Egipteanul și istoria unui corpus de scrieri emblematică pentru spiritualitatea creștină</b> (Pr. Cătălin Pălimaru) .....	9
<b>Sfântul Macarie Egipteanul</b> <i>Cuvinte ascetice și epistole</i> (trad. de Laura Enache) .....	65
<b>Cuvântul 1</b> <b>A Sfântului Macarie, Marea Epistolă foarte folositoare</b> .....	67
<b>Cuvântul al 2-lea</b> <b>Despre virtuți și patimi care vin din voia liberă și</b> <b>despre Pomul vieții și cel al cunoștinței binelui și răului</b> <b>și despre șarpele de aramă</b> .....	123
<b>Cuvântul al 3-lea</b> <b>Despre fericiri și că trebuie pururea</b> <b>să fim trezvitori și nu nepăsători</b> .....	153
<b>Cuvântul al 4-lea</b> <b>Despre nevoința arătată</b> <b>și care este întâia și cea mai mare faptă bună</b> .....	173
<b>Cuvântul al 5-lea</b> <b>Despre nevoința arătată, despre smerenie</b> <b>și despre discernerea visurilor</b> .....	211
<b>Cuvântul al 6-lea</b> <b>Despre cum lucrează în inimă gândurile spurcate</b> .....	221
<b>Cuvântul al 7-lea</b> <b>Despre libertate</b> <b>Că trebuie să ne trudim și să ne ostenim</b> <b>în pământul inimii</b> .....	233
<b>Cuvântul al 8-lea</b> <b>Nu trebuie să fim nepăsători</b> <b>până în ziua cea din urmă</b> .....	263
<b>Cuvântul al 9-lea</b> <b>Tâlcuirea vedeniei Prorocului Iezechiel</b> .....	271

<b>Cuvântul al 10-lea</b>	
<b>Despre mărgăritarul duhovnicesc .....</b>	<b>283</b>
<b>Cuvântul al 11-lea</b>	
<b>Despre faptul că legea are umbra bunătăților viitoare, nu însuși chipul lucrurilor .....</b>	<b>293</b>
<b>Cuvântul al 12-lea</b>	
<b>Despre veșmântul duhovnicesc și despre vindecarea sufletului .....</b>	<b>305</b>
<b>Cuvântul al 13-lea</b>	
<b>Despre comoara cea cerească și despre feluritele lucrări ale harului .....</b>	<b>311</b>
<b>Cuvântul al 14-lea</b>	
<b>Pilde frumoase cu care se aseamănă sufletul creștinilor și istorisire despre ființele care trăiesc în foc .....</b>	<b>319</b>
<b>Cuvântul al 15-lea</b>	
<b>Cel ce s-a lepădat de lume de dorul lui Hristos trebuie să disprețuiască pe toate cele vremelnice .....</b>	<b>333</b>
<b>Cuvântul al 16-lea</b>	
<b>Cei ce se află sub lucrarea harului cad, dacă nu se smeresc .....</b>	<b>339</b>
<b>Cuvântul al 17-lea</b>	
<b>Că în două chipuri este descoperirea, în lumina dumnezeiască și în înțeleșurile Scripturii. Despre încrederea cea în Dumnezeu și că nu trebuie să deznădăjduim .....</b>	<b>351</b>
<b>Cuvântul al 18-lea</b>	
<b>Că prin multe necazuri sunt încercați credincioșii și despre Înviere și despre <i>după chipul</i> .....</b>	<b>357</b>
<b>Cuvântul al 19-lea</b>	
<b>Că trebuie să răbdăm cu vitejie feluritele ispite, prin care ne desăvârșim .....</b>	<b>379</b>
<b>Cuvântul 20</b>	
<b>Încă despre răbdare, necazuri și cum trebuie să fie cel care învață .....</b>	<b>385</b>

## Listă de abrevieri

- CCSG – *Corpus Christianorum Series Graeca*, Turnhout, 1977-
- CCTB – *Corpus Christianorum. La théologie byzantine*, 2012 -
- EIBMBOR – Editura Institutului Biblic și de Misiune a Bisericii Ortodoxe Române
- FR – *Filocalia*, 12 vol., trad. pr. D. Stăniloae, Sibiu-București-Roman, 1946-1991
- GCS – *Die Griechischen Christlichen Schriftsteller*
- OCA – *Orientalia Christiana Analecta*, Roma, 37/100, 1935 –
- OCP – *Orientalia Christiana Periodica*, Roma, 1, 1935 -
- PG – *Patrologiae cursus completus. Series graeca*, ed. J.-P. Migne, 1–161, Paris, 1857–1866
- PSB – *Părinți și scriitori bisericești*, București, 1977 -
- PSB serie nouă - *Părinți și scriitori bisericești, Serie nouă*, București, 2007 -
- PTS – *Patristische Texte und Studien*
- SC – *Sources Chrétiennes*, Paris, 1941-
- TU – *Texte und Untersuchungen*





# Sfântul Macarie Egipteanul și istoria unui corpus de scrieri emblematice pentru spiritualitatea creștină

## 1. Corpusul macarian în evoluția istorică

Dintotdeauna scrierile duhovnicești au fost foarte prețioase pentru creștinul preocupat de viața în Hristos. Lectura lor a fost înțeleasă ca o hrană pentru suflet și ca o modalitate de a cultiva neconținut în om interesul pentru credință și lupta pentru desăvârșire. Omiliile atribuite Sfântului Macarie Egipteanul au cucerit prin prospețimea și profunzimea lor și s-au bucurat mereu, cel puțin în mediile monahale, de atenția celor doritori de viață duhovnicească. De aceea au fost citite asiduu și răspândite peste tot în vechea lume creștină.

Corpusul de scrieri pus pe seama Sfântului Macarie Egipteanul a exercitat o influență considerabilă asupra spiritualității creștine, cititorii lui interpretându-l, de-a lungul istoriei, drept o expresie autentică a tradiției Bisericii și un martor al experienței vii a lui Dumnezeu. Convergențe teologice se pot stabili de timpuriu între corpus și lucrările unor autori de limbă greacă precum Marcu Ascetul, Diadoh al Foticeei, Calinic Sirianul, avva Isaia Pustnicul în versiunea lui greacă<sup>1</sup>, așa cum același corpus și-a pus amprenta asupra tradiției siriene prin operele lui Isaac Sirul, Dadisho Qatraya, Iosif

---

<sup>1</sup> Problema acestor convergențe a fost tratată amănunțit de Marcus Plested, în *The Macarian Legacy. The Place of Macarius-Symeon in the Eastern Christian Tradition*, Oxford University Press, 2005.

Hazzaya sau Ioan de Dalyatha<sup>2</sup>. Marii Părinți isihăști ai veacului XIV recunosc în Sfântul Macarie Egipteanul, ca presupus autor al corpusului, o instanță duhovnicească de necontestat, ce va fi mereu invocată în disputele teologice<sup>3</sup>.

Odată cu editarea de către Johannes Picus, în 1559, a celor 50 de *Omilii duhovnicești*, începe odiseea apuseană a corpusului macarian, traducerea lor în mai multe limbi europene făcând din Sfântul Macarie un autor foarte iubit în Occident și asumat ca precursor al pietismului. Johann Arndt, Philip Jacob Spener sau Gottfried Arnold vor găsi în cele 50 de *Omilii* argumente pentru abandonarea teologiei oficiale, osificată și prea abstractă, după părerea lor, și orientarea către o direcție spirituală, cu o evidentă componentă sentimentală și cu un accent pus pe trăire. Metodistul englez John Wesley se va inspira, de asemenea, în predicile și creațiile sale din învățătura *Omiliilor*<sup>4</sup>. Acest ecou îl va face pe Marcus Plested să vorbească despre o moștenire ecumenică a corpusului

---

<sup>2</sup>Felul cum spiritualitatea acestor autori sirieni stă sub influența scrierilor macariene a fost analizat de Robert Beulay, în *La Lumière sans forme. Introduction à l'étude de la mystique chrétienne syro-orientale*, Éditions de Chevetogne, 1985.

<sup>3</sup>Vezi Klaus Fitschen, *Messalianismus und Antimesalianismus. Ein Beispiel ostkirchlicher Ketzergeschichte*, Göttingen, 1998, pp. 332-341; A. Г. Дунаев, „Предисловие к русскому переводу слов и посланий Макариевского корпуса первого типа” (— în continuare: A. Dunaev, „Предисловие к русскому переводу...”), în Преподобный Макарий Египетский (Симеон Месопотамский), *Духовные слова и послания. Собрание I / Новое издание с приложением греческого текста, исследованиями и публикацией новейших рукописных открытий*. Изд. подг. А. Г. Дунаев и иеромонах Винсен Дэпрэ при участии М. М. Бернацкого и С. С. Кима. — Святая Гора Афон; Москва, 2015. — 1143 с. с разд. пагин., илл. [A. Dunaev, V. Desprez (eds.), *Sancti Patris Nostri Macarii Aegyptii (Symeonis Mesopotamitae), Sermones ascetici et epistulae, Collectio I, Sancti montis Athou, Moscvae, 2015*], p. 5.

<sup>4</sup>Influența Sfântului Macarie Egipteanul asupra creștinismului apusean face obiectul cărții lui Ernst Benz, *Die protestantische Thebais. Zur Nachwirkung Makarios des Ägypters im Protestantismus des 17. und 18. Jahrhunderts in Europa und Amerika*, Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz, 1963.

macarian<sup>5</sup>. Cititori de pe toate meridianele lumii creștine, indiferent de afilierea lor religioasă, au prețuit acest corpus de scrieri, ceea ce exprimă caracterul lui universal.

În mod deosebit, corpusul macarian a exercitat o influență considerabilă asupra spiritualității ortodoxe, Sfântul Macarie, ca presupus autor al lui, fiind receptat drept un punct de referință pentru învățătura Bisericii. Experiența duhovnicească dovedită de acest autor îl va face pe Sfântul Grigorie Palama să îl numească „Marele Macarie” sau „dumnezeiescul Macarie”, numele lui sau idei care îi aparțin regăsindu-se în paginile multor altor scriitori patristici. Ca o autoritate va trece și pentru protagoniștii renașterii filocalice din secolul al XVIII-lea, fiind tradus masiv în amplul proces de recuperare a vechilor scrieri duhovnicești. Arhimandritul Sofronie Saharov relatează o întâlnire petrecută în anii '30 ai secolului trecut, la Mănăstirea rusească „Sfântul Panteleimon” din Muntele Athos, între sfinții Siluan Athonitul și Nicolae Velimirovici: „Sfântul Siluan avea ca ascultare să se ocupe de magazinul de cărți și odată s-a simțit grozav de stânjenit pentru că Episcopul Nicolae a venit și a cumpărat multe cărți, cerându-i Sfântului Siluan să-l ajute să și le pună în geantă. În felul acesta, a făcut ca fiecare carte să treacă prin mâinile acestuia. Sfântul Siluan a înțeles ce făcea episcopul și s-a simțit stânjenit. Așa că, în timp ce făcea precum îi ceruse Episcopul Nicolae, a arătat spre *Omiliile* Sfântului Macarie și a spus: «Iată un mare Părinte, omiliile sale sunt pline de har». La care Episcopul Nicolae a răspuns: «Și în zilele noastre există părinți de aceeași măsură cu Sfântul Macarie». Și Sfântul Siluan mărturisea mai târziu: «M-am simțit grozav de stânjenit după cuvântul său», înțelegând că episcopul se referea la el”<sup>6</sup>. Acest episod, ca și celelalte mărturii aduse, demonstrează

---

<sup>5</sup> M. Plested, *The Macarian Legacy*, p. 1.

<sup>6</sup> Arhim. Zaharia Zaharou, „Lărgiți și voi inimile voastre” (2 Corinteni 6, 13). *Lărgirea inimii în teologia Sfântului Siluan Athonitul și a Starețului Sofronie de la Essex*, traducere din limba engleză de monahia Mariam Vicol